

Самохвалова І. Ю,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

ПСИХОЛОГІЧНА СУМІСНІСТЬ ГРАВЦІВ У МІНІФУТБОЛІ

Діяльність у спортивній команді вимагає від гравців постійного зв'язку, активних дій своїх товаришів по команді та інтеграції цих дій. Тому питання сумісності гравців, зокрема у мініфутболі, є одним із важливих у психології спорту і водночас недостатньо вивченим [2].

Дослідники визначають психологічну сумісність, як здатність колективу до ефективної діяльності внаслідок оптимального поєднання рис і характеристик усіх членів групи. Аналогічність спортсменів за рівнем розвитку властивостей, уваги, мислення, пам'яті, інтелекту, емоційної врівноваженості й тривожності, екстраверсії – інтроверсії, а також низки інших психічних якостей. Психологічна сумісність є одним із факторів у формуванні й підтримці соціально психологічного клімату в команді [1; 3].

Спортивна команда, як мала група, підпорядковується законам малої групи та характеризується загальною для всіх членів метою [2].

Ступінь групової сумісності спортсменів є одним із чинників ефективної спортивної діяльності мініфутбольної команди. Дослідники розрізняють сумісність фізіологічну (функціональну) і соціально-психологічну. Фізіологічна, або функціональна, сумісність визначається переважно рівнем спортивно-технічної підготовки команди, а соціально-психологічна – потребами, інтересами та особистісними якостями спортсменів. Якщо функціональна сумісність впливає лише на процес тренування чи змагань, то соціально-психологічна – на всі відносини між спортсменами, в тому числі й на змагальну ефективність команди. Психологічна сумісність спортсменів багато в чому визначає і психологічний клімат в команді [1; 3].

Для визначення необхідності врахування психологічної сумісності гравців в мініфутболі проводилося опитування серед спортсменів і тренерів. В опитування взяли участь 58 осіб. Кожний відповідав на питання щодо важливості регулювання відносин між партнерами в команді. 87,3% опитаних вважають, що психологічний фактор також важливий, як і технічний, а 2,9% не визнають необхідність підбору гравців за принципом психологічної сумісності.

Зокрема, 24,6% респондентів вважають, що погані відносини, негативно впливають на підготовку до змагань тому їх потрібно обов'язково регулювати. 42,8% спортсменів зазначили, що відносини між партнерами мають вплив на змагальний результат.

Для дослідження сумісності «екстраверсія-інтроверсія» гравців мініфутбольної команди ми провели тестування спортсменів. Аналіз даних

показує присутність гетерохронного характеру поєднань, зокрема, частіше зустрічається наявність гравця з екстравертної спрямованістю, як серед нападників так і захисників. Ми вважаємо, що дане поєднання сприяє підвищенню інформаційного обміну, ефективності взаємодії у різних ситуаціях.

Енергія екстраверта спрямована зовні і однією з його рис є мимовільне прагнення пристосувати інших під себе, нав'язати свої правила гри. Тому, на нашу думку, поєднання декількох екстравертів у межах однієї четвірки небажані.

Під час роботи не враховувався темперамент спортсменів, але треба зауважити, що тип темпераменту по різному проявляється в особливостях комунікативної поведінки учасників спільної діяльності. Кожен тип темпераменту може характеризуватися комплексом як позитивних, так і негативних психологічних рис.

Отже, одне із завдань тренера при підборі гравців планомірною та систематичною роботою домагатися, з одного боку, розвитку властивих кожному темпераменту позитивних якостей, а, з іншого боку - ліквідації або послаблення тих недоліків, які вже почали проявлятися в поведінці спортсмена [2].

Для визначення сумісності особистісних рис (лідер, ведений) використовувалась методика Т. Лірі "Міжособистісні відносини"[4].

За результатами опитування можна зазначити, що лідери є як серед нападників так і захисників. Наявність лідера у кожному з амплуа сприяє організованості всієї команди.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження встановлено, що психологічна сумісність спортсменів є складовою психологічного клімату в команді й суттєво впливає на підвищення командної взаємодії. Водночас психологічна несумісність призводить до конфліктності між спортсменами, деструктивно впливає на стосунки в колективі та зниження командної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Гончаренко В. Дослідження соціально - психологічного клімату футболістів на етапі попередньої базової підготовки. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 2019. (6К). С.26–28.

2. Кисельов В. О., Харченко С. М., Гончаренко В. І. Сучасний стан розвитку аматорського футболу Сумської області. *Олімпійський та паралімпійський спорт*. СумДПУ імені А. С. Макаренка. Суми. Видавничий дім "Гельветика", 2024. Випуск 1. С.84 - 90.

3. Луговий В. М. Комплектування складу хокейних ланок на основі психологічної сумісності спортсменів: кваліф.робота на здобуття освітнього ступеня магістра. НУФВіС, Київ, 2023. 69 с.

4. Тетер С. С. Удосконалення системи оцінки фізичної та технічної підготовки у хокею : автореф. дип. роботи на отримання освітнього ступеня «магістр» . ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2020. 13 с.